

RADU PENCIULESCU

Născut în 1930. A absolvit I.A.T.C. „I. L. Caragiale” în 1956. Din spectacolele puse în scenă: Liceenii de Treniov (spectacol de debut, Oradea, 1955); Hanul de la răscruce (Galați, 1957); Ultima generație de Florin Vasiliu și Vasile Nițulescu (Teatrul Național din Craiova, 1957); Ciocîrlia de Anouilh (Oradea, 1958); Invazia de Leonid Leonov (idem, 1958); Montserrat de E. Roblès (idem, 1959); Aristocrații de N. Pogodin (idem, 1959); Brigada I de cavalerie de Vs. Vișnevski (Teatrul Tineretului, 1959); Micul prinț după Saint Exupery (Teatrul „Tândărică”, 1960); Secunda 58 de Dorel Dorian (Teatrul Tineretului, 1960); Prietena mea Pix de V. Em. Galan (Teatrul de Comedie, 1961); De n-ar fi iubirile de Dorel Dorian (Teatrul Tineretului, 1962); Steaua polară de Sergiu Fărcășan (Teatrul „C. I. Nottara”, 1962); Logodnicul de profesie se însoară de O. Danek (Teatrul Tineretului, 1962); Casa inimilor sfărîmate de G. B. Shaw (Teatrul de Comedie, 1963); Noaptea e un sfetnic bun de Al. Mirodan (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, 1964).

Distins cu Premiul II pentru regie la cel de-al II-lea Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice din 1957, Premiul I la al III-lea Concurs din 1959, Premiul II la Decada dramaturgiei originale din 1961 și Premiul I la al IV-lea Concurs republican al tinerilor artiști din 1962.

Într-o generație de tineri regizori, dintre care cea mai mare parte se recomandă partizanii foarte dotați ai unui teatru întemeiat pe multă invenție și fantezie, dornici să scoată la iveală latura spectaculoasă a unei reprezentații, Radu Penciulescu face o figură de „dizident”. El este, prin vocația, adeptul unui teatru care, în mod premeditat, își propune să reprime intervenția excesivă a directorului de scenă, sau, în orice caz, să-i interzică extravaganțele. Am spune că el socotește regia în primul rînd ca un excelent post de observație pentru a desluși resorturile unei drame și a-i contura cu stringență liniile directoare, colaborînd cu actorii la descifrarea destinelor pe care ei sînt chemați să le întrupeze. Văzînd spectacolele acestui director de scenă, am zice că el nutrește convingerea că, oricît ar fi de substanțială contribuția regizorului la crearea unei reprezentații, ea nu trebuie să însemne o suplinire sau un adăos la textul propriu-zis al piesei, ci numai un efort de clarificare, însoțit de o interpretare fidelă și expresivă. Iată de ce principala îndatorire pe care și-o asumă ori de cîte ori creează un spectacol este să urmărească mersul ideilor, încrucișarea lor în punctele de sprijin ale raționamentului, făcînd limpede și distinct sensul ultim, pe care știe să-l desprindă din praful de pușcă al loviturilor de teatru.

Ca orice act artistic, regia este o operație de răspundere intimă. Căci un spectacol poate fi foarte bine numai pretextul afirmării unui regizor sau prilejul de a valorifica o piesă și cîțiva actori. Cu sulețe intelectuală, cu ingeniozitate, destule texte dramatice pot face remarcată exclusiv prezența regizorului. Acesta este însă un orgoliu steril și păgubitor pentru mișcarea generală a teatrului. Am impresia că Radu Penciulescu refuză hotărît o astfel de afirmare, că el se integrează în efortul general de a servi o piesă, socotind că libertatea regizorului nu-i absolută, iar abuzul de talent nu-i totdeauna inocent. Această modestie creatoare, pe care malițioșii o pot pune pe seama lipsei de volubilitate a ideilor și a absenței imaginației, o consider ca un semn de maturitate și o dovadă de pondere intelectuală.

L-am urmărit pe Radu Penciulescu îndeaproape la toate repetițiile piesei *Casa inimilor sfărîmate*, explicînd cu simplitate și cumpătare problemele și argumentele puse în joc de G. B. Shaw și lăsînd întreaga libertate actorilor, atunci cînd se înscriu exact în sensurile piesei. Penciulescu conducea munca de pregătire a spectacolului cu o autoritate discretă, dar eficientă. Cînd a montat *Prietena mea Pix*, regizorul s-a făcut simțit prin aceeași manieră lipsită de ostentație, sugerînd, fără a impune vreodată despotice, afirmînd exigențele sale de claritate și ordine, fără a exercita constrîngerii brutale.

A observa numai aceste trăsături ale regizorului înseamnă însă a-i face o nedreptate. Actorii care au jucat în piesele puse în scenă de Radu Penciulescu vor fi desigur cei dinții gata să recunoască ceea ce-i datorează.

Prin natura talentului său, Penciulescu este solicitat mai ales de teatru de idei, în care poate reliefa austeritatea unei drame și scoate la lumină adevăruri sufocate de prejudecăți, zorind sinceritățile. Dacă el a reușit atât de bine în spectacole ca *Ciocirlia*, *Secunda 58* sau *Steaua polară*, este fiindcă în aceste piese există (firește, la diferite niveluri de artă) un climat moral care adăpostește și fecundăză confruntarea de idei. Or, acesta e climatul de care are nevoie Radu Penciulescu pentru a-și pune în valoare maniera sa sobră și riguroasă de a tălmăci un text pe scenă și de a-i imprima tensiune. Să nu se creadă că regizorul n-are efuziuni, n-are vocația eroicului. Spectacolul său cu piesa *Brigada I de cavalerie* a fost excelent, tocmai prin faptul că era aici o vibrație a conștiințelor persuasivă, fără să fie retorică. Expresia cea mai fericită a darurilor sale de regizor, Radu Penciulescu o găsește acolo unde textul nu cheamă artificiile teatrale, acolo unde textul este sever, acolo unde poate dovedi inteligența unui creator gata să înțeleagă și să realizeze scenic o înfruntare de idei în toate luminile și umbrele ei.

Există însă, uneori, riscul ca acest mod de a urmări sensurile unei piese, punând într-o ecuație comprehensivă, dar strictă, termenii conflictului, și tendința de a denuda scena să devină o lege prea aspră, iar rigoarea să se transforme în canon. Mai ales că dramaturgia nu e făcută numai din lucrări care suportă o tratare severă.

Teatrul reține, de obicei, cu ușurință pe cei ce știu să-l seducă printr-o expresie violentă, printr-un stil strălucitor, chiar dacă nu absolut original. Radu Penciulescu a ales însă un drum mai greu, și anume de a se impune printr-o ținută artistică care nu forțează atenția. S-a supus astfel unui examen dificil, pe care l-a trecut cu un calificativ superior, dobîndind o autoritate ce-i deschide, cu depline drepturi, un loc de frunte în tînăra generație de regizori. În această tînăra generație, el este printre cei care au colaborat în modul cel mai rodnic la valorificarea dramaturgiei actuale. Foarte sensibil la ceea ce este nou într-o piesă, Radu Penciulescu se poate mindri de a fi dat viață scenică unor texte în care alți regizori nu aveau încredere și care s-au dovedit a fi opere și spectacole de răsunset și de durată. Regizorul se situează, așadar, în avangarda mișcării noastre teatrale, nu numai prin reprezentațiile create, dar și prin contribuția sa la elanul tînerei dramaturgii, ceea ce mi se pare a fi elogiul cel mai frumos ce se poate aduce unui director de scenă.

B. Elvin

LUCIAN PINTILIE

Născut în 1933. A absolvit I.A.T.C. „I. L. Caragiale” în 1956. Din spectacolele puse în scenă: *Amfitrion de Plaut (spectacol de absolvire)*. Oaspetele din faptul serii de *Horia Lovinescu*; 1 Aprilie după *Caragiale*; Casa de piatră după *Aurel Mihale*; Cel mai fericit om din lume după *Albert Maltz (studioul de televiziune)*; Așa va fi de *K. Simonov (Teatrul Armatei, 1957)*; Orașul visurilor noastre de *A. Arbuzov (Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași)*; *Explozie întârziată de Paul Everac*; Un strugure în soare de *Lorraine Hansbury*; *Cezar și Cleopatra de G. B. Shaw*; *Copiii soarelui de Gorki, în colaborare cu Liviu Ciulei (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”)*.

Distins cu Premiul III pentru regie la al II-lea Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice din 1957 și Premiul I la al IV-lea Concurs din 1962.

În mișcarea teatrală actuală, Lucian Pintilie este o prezență stabilă la granița fluentă dintre neastîmpărul tinerității și înțelepciunea sedimentată a maturității. I-au trebuit numai doi-trei ani ca să-și spună un cuvînt propriu — și să fie ascultat — în timp ce odinioară, altora, sau și azi, altundeva, onora le sînt necesare decenii de încercări chinuite ca să se poată afirma, iar uneori numai confirma. E meritul său, rezultînd dintr-o inteligență ascuțită, un spirit cercetător, inventiv, cultură generală și cunoștințe profesionale, o apetență culturală în spor continuu, stăpînirea din ce în ce mai decisă a materialului și tehnicii construcției artistice. Dar e și condiția acestei vremi a noastre, în care meritul personal nu are numai cîmp liber de manifestare, ci e și stimulat, iar creația tînăra e înconjurată de notorietate, binevoitoare îndemnuri și extremă solitudină. Destinul său de regizor e al unei